

ΈΝΑ ΦΟΒΕΡΟ ΟΝΕΙΡΟ

Οι μαρτυρίες των Ρωμαίων συγγραφέων μας πείθουν ότι τα όνειρα και η ονειρομαντεία, ενώ δεν είχαν επίσημη θέση στη ρωμαϊκή θρησκεία, έπαιζαν εντούτοις σημαντικό ρόλο στη ζωή των Ρωμαίων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του αυτοκράτορα Αυγούστου που μια φορά το χρόνο έκανε τον επαίτη στους δρόμους της Ρώμης υπακούοντας σε κάποιο όνειρο. Στο κείμενο που ακολουθεί μαθαίνουμε πως ο Κάσσιος από την Πάρμα (Cassius Parmensis) –ένας από τους δολοφόνους του Ιουλίου Καίσαρα, που αργότερα (31 π.Χ.) πολέμησε στη ναυμαχία του Ακτίου στο πλευρό του Μάρκου Αντωνίου– προειδοποιήθηκε για τον επικείμενο θάνατό του από ένα φοβερό όνειρο.

**Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu
M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit*. Ibi vix animum
sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei
species* horrenda. Existimāvit ad se venīre hominem
ingentis magnitudinis et facie* squalidā, similem effigiēi*
mortui. Quem simul aspexit* Cassius, timōrem concēpit*
nomenque eius audīre cupīvit*. Respondit ille se esse
Orcum. Tum terror Cassium concussit* et e somno eum
excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos
interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se
somno dedit eandemque speciem* somniāvit. Paucis post
diēbus* res* ipsa fidem* somnii confirmāvit. Nam
Octaviānus supplicio capitis eum adfēcit*.**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Post bellum Actiacum Cassius Parmensis,
Μετά τη ναυμαχία στο Άκτιο ο Κάσσιος από την Πάρμα,

Qui fuerat in exercitu M. Antōnii, confūgit Athēnas.
ο οποίος είχε βρεθεί στο στρατό του Μάρκου Αντώνιου, κατέφυγε στην Αθήνα.

Ibi vix dederat somno sollicitum animum,
Εκεί μόλις είχε παραδώσει στον ύπνο την ταραγμένη (του) ψυχή,

cum repente apparuit ei horrenda species .
όταν ξαφνικά εμφανίστηκε σ' αυτόν μια φρικτή μορφή.

Existimāvit venīre ad se hominem
Νόμισε ότι ερχόταν προς το μέρος του άνθρωπος

ingentis magnitudinis et squalidā facie,
με πελώριο μέγεθος και βρώμικο πρόσωπο,

similem effigiēi mortui.
όμοιος με εικόνα νεκρού.

Simul aspexit quem Cassius, concēpit timōrem
Μόλις είδε αυτόν ο Κάσσιος, τον κατέλαβε φόβος

cupīvit audīre nomenque eius.
και επιθύμησε να μάθει το όνομα του.

Ille respondit se esse Orcum.
Εκείνος απάντησε ο ίδιος ότι είναι ο Πλούτωνας.

Tum terror concussit Cassium et excitāvit eum e somno.
Τότε τρόμος συντάραξε τον Κάσσιο και σήκωσε αυτόν από τον ύπνο.

Cassius inclamāvit servos et interrogāvit eos de homine.
Ο Κάσσιος φώναξε τους δούλους και ρώτησε αυτούς για τον άνθρωπο.

Illi viderant neminem.
Εκείνοι δεν είχαν δει κανένα.

Cassius dedit se somno iterum
Ο Κάσσιος παρέδωσε τον εαυτό του στον ύπνο για δεύτερη φορά

Somniāvit eandemque speciem.
και ονειρεύτηκε την ίδια μορφή.

Paucis diēbus post ipsa res confirmāvit fidem somnii.
Λίγες μέρες αργότερα η ίδια η πραγματικότητα επιβεβαίωσε την αξιοπιστία του ονείρου.

Nam Octaviānus adfēcit eum supplicio capitis.
Δηλαδή Ο Οκταβιανός, επέβαλε σ' αυτόν την τιμωρία του θανάτου.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ ΚΛΙΣΗ

Athenae, -arum (Θ) = Αθήνα (Αθήναι) (μόνο πληθυντικός)

Β΄ ΚΛΙΣΗ

Cassius, -i και -ii (A) = Κάσσιος (χωρίς πληθυντικό)

M= συντομογραφία αντί **Marcus** (A) = Μάρκος (χωρίς πληθυντικό)

Antonius, -i και -ii (A) = Αντώνιος (χωρίς πληθυντικό)

animus, -i (A) = ψυχή

somnus, -i (A) = ύπνος

Orcus, -i (A) = Πλούτων (χωρίς πληθυντικό)

servus, -i (A) = υπηρέτης, δούλος

mortuus, -i (A) = νεκρός, (: επιθετικοποιημένη μετοχή παρακειμένου του ρ. morior)

Octavianus, -i (A) = Οκταβιανός (χωρίς πληθυντικό)

***supplicium, -ii και -i** (O) = τιμωρία, πληθυντικός: **supplicia, -orum** = προσευχές, λατρεία

somnium, -i και -ii (O) = όνειρο

bellum, -i (O) = πόλεμος

Γ΄ ΚΛΙΣΗ

magnitudo, -inis (Θ) = μέγεθος, ανάστημα

timor, -oris (A) = φόβος

terror, -oris (A) = τρόμος

homo, -inis (A) = άνθρωπος

caput, capitis (O) = κεφάλι

(εδώ: **supplicium**

capitis=θανατική ποινή)

nomen, nominis (O) =όνομα

Δ΄ ΚΛΙΣΗ

exercitus, -us (A) = στρατός, γενική ενικού: **exercitus-exerciti**, δοτική ενικού: **exercitui-exercitu**

Ε΄ ΚΛΙΣΗ

species, -ei (Θ) = θέαμα, μορφή, πληθυντικός: **μόνο 3 πτώσεις**: ονομ., αιτιατ., κλητ.

facies, -ei (Θ) = πρόσωπο, πληθυντικός: **μόνο 3 πτώσεις**: ονομ., αιτιατ., κλητ.

effigies, -ei (Θ) = εικόνα, μορφή, πληθυντικός: **μόνο 3 πτώσεις**: ονομ., αιτιατ., κλητ.

dies, diei (A) = ημέρα

res, rei (Θ) = πράγμα

fides, -ei (Θ) = πίστη (χωρίς πληθυντικό)

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β΄ Κλίση

Actiacus, -a, -um = Ακτιακός, του Ακτίου

- **sollicitus, -a, -um** = ανήσυχος

παραθετικά: **sollicitior-ior-ius, sollicitissimus-a-um**

(επίρρηση: **sollicite, sollicitius, sollicitissime**)

horrendus, -a, -um = φρικτός

- **squalidus, -a, -um** = βρώμικος

παραθετικά: **squalidior-ior-ius, squalidissimus-a-um**

(επίρρηση: **squalide, squalidius, squalidissime**)

- **paucus, -a, -um** = λίγος

παραθετικά: **paucior-ior-ius, paucissimus-a-um**

(επίρρημα: pauce, paucius, paucissime)

Γ' κλίση

- **ingens (μονοκατάληκτο)** = τεράστιος
παραθετικά: ingentior-ior-ius, ingentissimus-a-um
- **similis, -is, -e** = όμοιος
παραθετικά: similior-ior-ius, simillimus-a-um
(επίρρημα: similiter, similius, similime
Parmensis, -is, -e = από την Πάρμα

Ρήματα

A' Συζυγία

do, dedi, datum, dare (1) = δίνω. (Τα σύνθετα του do είναι όλα της γ' συζυγίας).

existimo, existimavi, existimatum, existimare (1) = νομίζω

excito, excitavi, excitatum, excitare (1) = ξεσηκώνω, αποκαθιστώ

inclamo, inclamavi, inclamatum, inclamare (1) = φωνάζω

interrogo, interrogavi, interrogatum, interrogare (1) = ρωτώ

somnio, somniavi, somnium, somniare (1) = ονειρεύομαι

confirmo, confirmavi, confirmatum, confirmare (1) = επιβεβαιώνω

B' Συζυγία

appareo, apparui, apparitum, apparere (2) = εμφανίζομαι

respondeo, respondi, responsum, respondere (2) = απαντώ

video, vidi, visum, videre (2) = βλέπω

Γ' Συζυγία

confugio, confugi, confugitum, confugere (3-15) = καταφεύγω

aspicio, aspexi, aspectum, aspicere (3-15) = κοιτάζω

***concupio, concupi, conceptum, concipere (3-15)** = συλλαμβάνω

***cupio, cupivi (cupii), cupitum, cupere (3-15)** = επιθυμώ

***concutio, concussi, concussum, concutere (cum + quatio) (3-15)** = συνταράζω

***afficio (adfacio), affeci (adfecit), affectum (adfectum), afficere (adficere) (3-15)** = περιβάλλω

Δ' Συζυγία

venio, veni, ventum, venire (4) = έρχομαι

audio, audivi, auditum, audire (4) = ακούω

Ανώμαλα

***sum, fui, esse** = είμαι

ANTONYMIES

qui, quae, quod (αναφορική) = ο οποίος, η οποία, το οποίο

is, ea, id (οριστική) = αυτός, αυτή, αυτό

ego(προσωπική) = εγώ

ille, illa, illud (δεικτική) = εκείνος, εκείνη, εκείνο

nemo, nemo, nihil (αόριστη ουσιαστική) = κανένας, καμία, τίποτα

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Ibi =εκεί

vix =μόλις

repente =ξαφνικά

Tum =τότε

iterum =για δεύτερη φορά

- **post** =μετά, ύστερα, έπειτα

παραθετικά: post, posterius, postremum/ postremo

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ	ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ
post + αιτιατ. = μετά από (χρόνος) in + αφαιρ. = σε (τόπος μεταφορικά ή κατάσταση) ad + αιτιατ. = σε, προς (κίνηση προς πρόσωπο) ex + αφαιρ. = από (έξοδος από κατάσταση) de + αφαιρ. = για, σχετικά με (αναφορά)	et (συμπλητικός) = και cum αντίστροφος +repente (χρον.) = όταν simul (χρονικός) = όταν, μόλις (προτερόχρονο) nam (αιτιολογικός.παρατακτ.) = γιατί

Ετυμολογικά

repente > repentīnus,

magnitudo < magnus ≈ μέγας,

nemo < ne + homo,

somnio < somnium,

somnium < somnus

facies → πρβ. φάτσα << ιτ.

species → spec-to,

mortuus → βροτός, ἄμβροτος,

aspicio → ad+specio· spec-ies,

excito → con-cito,

dies → Δίας, deus: κυρ. «θεός του φωτός»,

paucus → parvus, παῦρος,

fides → fiducia,

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, Athenas confugit: Κύρια πρόταση κρίσεως.

confugit: ρήμα,

Cassius: υποκείμενο του ρήματος,

Parmensis: παράθεση στο Cassius,

Athenas: απρόθετη αιτιατική που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο confugit,

Post bellum: εμπρόθετη αιτιατική που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο confugit,

Actiacum: επιθετικός προσδιορισμός στο bellum.

qui in exercitu M. Antonii fuerat: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο Cassius. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία qui και εκφέρεται με οριστική (fuerat) δηλώνοντας ένα πραγματικό γεγονός, χρόνου υπερσυντελικού γιατί αναφέρεται στο παρελθόν. Λειτουργεί δε ως παράθεση στο Cassius.

fuerat: ρήμα,

qui: υποκείμενο του ρήματος,

in exercitu: εμπρόθετη αφαιρετική που δηλώνει τόπο μεταφορικά,

M. Antonii: γενική κτητική στο exercitu.

Ibi vix animum sollicitum somno dederat: Κύρια πρόταση κρίσεως.

dederat: ρήμα,

Cassius: (εννοούμενο) υποκείμενο του ρήματος,

somno: έμμεσο αντικείμενο στο dederat,

animum: άμεσο αντικείμενο στο dederat,

sollicitum: επιθετικός προσδιορισμός στο animum,

Ibi: επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στο dederat,

vix: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο dederat.

cum repente apparuit ei species horrenda: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο cum και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου (apparuit). Στην πρόταση, επιπλέον, υπάρχει το επίρρημα repente, που σε συσχέτισμό με τον σύνδεσμο cum αλλά και τον χρόνο εκφοράς δηλώνει ένα ξαφνικό, αιφνίδιο γεγονός. Η δήλωση του αιφνίδιου γεγονότος γίνεται πιο άμεσα αντιληπτή από τη χρήση του επιρρήματος vix στην κύρια πρόταση. Ο συγκεκριμένος cum είναι ο αντίστροφος. Με τον συγκεκριμένο σύνδεσμο η κύρια πράξη εκφράζεται μέσω της δευτερεύουσας χρονικής πρότασης, ενώ η δευτερεύουσα πράξη μέσω της κύριας πρότασης. Έτσι, η συντακτική σχέση κύριας και δευτερεύουσας παρουσιάζεται ανεστραμμένη.

apparuit: ρήμα,

species: υποκείμενο του ρήματος,

horrenda: επιθετικός προσδιορισμός στο species,

ei: αντικείμενο στο apparuit,

repente: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο apparuit.

Existimavit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalida, similem effigiei mortui: Κύρια πρόταση κρίσεως.

Existimavit: ρήμα,

Cassius: (εννοούμενο) υποκείμενο του ρήματος,

venire: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο existimavit,

ad se: εμπρόθετη αιτιατική που δηλώνει κατεύθυνση σε πρόσωπο,

hominem: υποκείμενο στο venire (ετεροπροσωπία),
magnitudinis: γενική της ιδιότητας στο hominem,
ingentis: επιθετικός προσδιορισμός στο magnitudinis,
facie: απρόθετη αφαιρετική της ιδιότητας,
squalida: επιθετικός προσδιορισμός στο facie,
similem: παράθεση στο hominem,
effigiei: δοτική αντικειμενική στο similem,
mortui: γενική κτητική στο effigiei.

Quem simul aspexit Cassius: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο simul και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου (aspexit), που είναι και η συνηθέστερη στη βαθμίδα του προτερόχρονου. Εκφράζει συγκεκριμένα το προτερόχρονο στο παρελθόν και επιδίωξη του γράφοντος είναι να δηλωθεί ένα πραγματικό γεγονός στο πλαίσιο του χρονικού διαστήματος του παρελθόντος.

aspexit: ρήμα,
Cassius: υποκείμενο του ρήματος,
Quem: αντικείμενο στο aspexit.

timorem concepit: Κύρια πρόταση κρίσεως.
concepit: ρήμα,
Cassius: (εννοούμενο) υποκείμενο του ρήματος,
timorem: αντικείμενο στο concepit.

nomenque eius audire cupivit: Κύρια πρόταση κρίσεως.
cupivit: ρήμα,
Cassius: (εννοούμενο) υποκείμενο του ρήματος,
audire: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο cupivit,
Cassius: (εννοούμενο) υποκείμενο στο audire (ταυτοπροσωπία), nomen(que): αντικείμενο στο audire,
eius: γενική κτητική στο nomen.

Respondit ille se esse Orcum: Κύρια πρόταση κρίσεως.
Respondit: ρήμα,
ille: υποκείμενο του ρήματος,
esse: ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο respondit,
se: υποκείμενο στο esse (ταυτοπροσωπία τίθεται σε πτώση αιτιατική γιατί το απαρέμφατο esse είναι ειδικό),
Orcum: κατηγορούμενο στο se μέσω του esse.

Tum terror Cassium concussit: Κύρια πρόταση κρίσεως.
concussit: ρήμα,
terror: υποκείμενο του ρήματος,
Cassium: αντικείμενο στο concussit,
Tum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο concussit.

et e somno eum excitavit: Κύρια πρόταση κρίσεως.
excitavit: ρήμα,
terror: (εννοούμενο) υποκείμενο του ρήματος,
eum: αντικείμενο στο excitavit,
e somno: εμπρόθετη αφαιρετική που δηλώνει έξοδο από κατάσταση στο excitavit.

Cassius servos inclamavit: Κύρια πρόταση κρίσεως.

inclamavit: ρήμα,

Cassius: υποκείμενο του ρήματος,

servos: αντικείμενο στο inclamavit.

et de homine eos interrogavit: Κύρια πρόταση κρίσεως.

interrogavit: ρήμα,

Cassius: (εννοούμενο) υποκείμενο του ρήματος,

eos: αντικείμενο στο interrogavit,

de homine: εμπρόθετη αφαιρετική της αναφοράς στο interrogavit.

Illi neminem viderant: Κύρια πρόταση κρίσεως.

viderant: ρήμα,

Illi: υποκείμενο του ρήματος,

neminem: αντικείμενο στο viderant.

Cassius iterum se somno dedit: Κύρια πρόταση κρίσεως.

dedit: ρήμα,

Cassius: υποκείμενο του ρήματος,

se: άμεσο αντικείμενο στο dedit (άμεση ή ευθεία αυτοπάθεια),

somno: έμμεσο αντικείμενο στο dedit,

iterum: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου (που δηλώνει τη χρονική επανάληψη) στο dedit.

eandemque speciem somniavit: Κύρια πρόταση κρίσεως.

somniavit: ρήμα,

Cassius: (εννοούμενο) υποκείμενο του ρήματος,

speciem: αντικείμενο στο somniavit,

eandem(que): επιθετικός προσδιορισμός στο speciem.

Paucis post diebus res ipsa fidem somnii confirmavit: Κύρια πρόταση κρίσεως.

confirmavit: ρήμα,

res: υποκείμενο του ρήματος,

fidem: άμεσο αντικείμενο στο confirmavit,

ipsa: κατηγορηματικός (επιθετικός) προσδιορισμός στο res,

somnii: γενική υποκειμενική στο fidem,

post: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο confirmavit,

diebus: απρόθετη αφαιρετική του χρόνου στο confirmavit (κατ' άλλους, απρόθετη αφαιρετική του μέτρου ή της διαφοράς στο confirmavit),

Paucis: επιθετικός προσδιορισμός στο diebus.

Nam Octavianus supplicio capitis eum adfecit: Κύρια πρόταση κρίσεως.

adfecit: ρήμα,

Octavianus: υποκείμενο του ρήματος,

eum: αντικείμενο στο adfecit,

supplicio: απρόθετη αφαιρετική (οργανική) του μέσου στο adfecit,

capitis: γενική της ποινής στο supplicio.